

הבינני ואלמדה

אצרות דעת, נשפי חיוזוק ופרקי הדרכה מלוקטים מאוצר שיעוריו של הגדו"ח רבי שמעון שפיצער שליט"א

בינני הגיגי

הגיגים קצרים בעניניא דייומא

שלא תחקור אחר העתידות!

אחד מיסודות היהדות הוא מה שאמרה התורה בפרשתנו (יח. יג): "תמים תהיה עם ה' אלוהיך" ופרש "רש"י": "התהלך עמו בתמימות ותצפה לו ולא תחקור אחר העתידות, אלא כל מה שיבוא עליך קבל בתמימות ואז תהיה עמו ולחלקו". וזה לשון הרמב"ן: "וטעם תמים תהיה עם ה' אלוהיך, שגייד לבנו אליו לבדו, ונאמין שהוא לבדו עושה כל והוא היודע אמיתת כל עתיד, וממנו לבדו נדרוש העתידות, מנביאיו או מאנשי חסידיו, רצוני לומר אורים ותומים. ולא נדרוש מהוברי שמים ולא מזולתם, ולא נבטח שיבואו דבריהם על כל פנים, אבל אם נשמע דבר מהם, נאמר הכל בידי שמים, כי הוא אלוהי האלקים, עליון על הכל, היכול בכל..."

שלא להרפתעל מכוונות חיצוניים

ומבאר מדברי הרמב"ן שהטעם שיש לו לאדם לפקפק במגידי העתידות המסתמכים על חכמת המזלות ודומיה ולהתעלם מהם, הוא לא מפני שחכמה זו יסודה בשקר, אלא מפני שהקב"ה יכול ברגע אחד לשנות את מערכות הכוכבים והמזלות כרצונו, ולכן יש לו לאיש הישראלי להאמין שכל הבאות עליו תהיינה אך ורק כפי התקרבו אל בוראו ושאינו תלוי בשום גורם אחר.

זהו היסוד מיסודי היהדות, שלא יתפעל האדם כלל ממה שיאמרו לו מגידי העתידות, ביודעו שהכל הולך להשנותו שהרי הוא עומד להתפלל וליתן צדקה וללמוד תורה, וכפי שכתב בספר הקדוש "זגל מנחה אפרים" (בראשית) שעל-ידי לימוד התורה משנה האדם את כל סדר הכוכבים ומזלות, והוא עושה כן אע"פ שאינו מכוון לעשותו, כי עצם צירוף אותיות התורה יש בכוחו לשנות את סדרי הטבע. ולכן נאסר לנו להאמין במגידי העתידות אלא להתהלך בתמימות עם ה' אלוהינו, כי האמונה במגידי העתידות בכוחה להחליש את אמונת האדם וביטחונו, כמו גם להחליש את אמונתו בכוח תורתו ותפילתו מאחר והוא סבור במחשבתו שאין לעמוד כנגד מערכות הכוכבים והמזלות...

אמרה לנו התורה: אין לכם מה לחקור אחר העתידות, כי מה שנראה לכם עתה שיקרה בעתיד, אינו מגלה על העתיד האמיתי כלום, שהרי העתיד עומד להשתנות. יש לכם להאמין בשני דברים, הראשון שהקב"ה מנהל את העולם ואינו משועבד כלל למערכות הכוכבים והמזלות, והשני שאתם בעצמכם יש בכוחכם לשנות את מערכות הכוכבים והמזלות על ידי התקרבותכם לבוראכם בתורה ותפילה ומעשים טובים.

קיים רצונו ה'

הנה חשוב מאוד לדעת שהגם שמצאנו בספרים שדנו לגבי כל מיני חכמות החוקרות את העתידות, כחכמת היד או הפרצוף, אם הן מותרות או אסורות, ונמצאו היתרים לכמה מהן, מכל מקום הרי בכל מצוות התורה אנו מתבוננים לדעת מה היה רצון ה' בצוותו עלינו מצוות אלו ואותו לקיים. וכמו שכבר כתב מרן רבי אלחנן וואסרמן זצוק"ל ב"קובץ מאמרים" בענין בלעם, שהגם שקיבל היתר מה' ללכת אל בלק, היתה עליו תביעה גדולה מפני שידע בעצמו מה רצון ה' ממנו והלך כנגד רצונו. וכפי שאנו מתבוננים כן בכל מצוות התורה, כן יש לנו להתבונן כן גם במצוות תמים תהיה עם ה' אלוהיך, ולכן כאשר נשמע שיש אחד שמגלה עתידות על-פי חכמה מסוימת, אע"פ שיש קבל עם ועדה תעודת כשרות מרבנים מפורסמים, לא נרצה כלל לברר אצלו את עתידנו, כי חפצים אנו לחיות כפי שהקב"ה חפץ שנחיה, והקב"ה חפץ שנחיה בתמימות ומבלי לחקור אחר העתידות.

יפרוש האדם את כפיו לשמים מדי בוקר ויאמר: 'אבי שבשמים אב הרחמן, איני יודע מה עתיד לבוא עלי בזה היום ואיני חפץ לדעת, אך אני מאמין שאתה חפץ בטובתי יותר ממה שאני עצמי חפץ בטובתי, ולכן אני מבקש ממך שתדריכני בדרך הטובה ותסייעי בעדי למלא את רצונך'. וכשתפלא כן האדם ויחיה באופן זה, יהיה עם הקב"ה ולחלקו כלשון רש"י, וירגיש מזה תענוג גדול!

הבינני ואחיה

התבוננות וחיוזוק במשעולי החיים

אני לא יכול לבד!

זיע"א על הפסוק: "עד אנה אשית עצות בנפשי, יגון בלבבי" - כל עוד אחפש עצות, יהיה היגון בלבבי. הדבר ברור כשמש שאלפי מצבים ברוחניות אין להם עצה על-פי הטבע, אבל המלאכה אינה מוטלת עלינו לחפש להם עצות - "השלך על ה' יהבך". יתפלל האדם לה' והתירונו יגיעו.

לאחרונה פנה איזה אדם בשאלה היות שהוא עובד באיזה מוסד ומטבע הדברים יש לו להיפגש עם נשים שאינן לבושות בלבוש הולם, ונפשו בשאלתו מהו צריך לחשוב בשעת הפגישה עמהן כדי שלא ייכשל. התשובה היא שאין צריך לחשוב מאומה, יש לו רק להתפלל לה' שיהיה בעזרו, ואז ימצא חידושים בכל פעם מחדש שלא להיכשל.

יש היום לדאבוננו הרבה ייאוש בליבותיהם של ישראל, וכל זה מפני שאין מוצאים פתרונים לקשיים הרוחניים. אין הייאוש בא מחוסר יראת שמים ולא מפני שלא רצו להינצל, אלא מפני שחיפשו פתרון ולא מצאו. מסתובבים אנשים טרוודים ומבולבלים ואינם רואים את הדרך החוצה. דעו לכם שהקב"ה עושה כן בכוונה תחילה שלא תמצאו פתרון, וזאת כדי שתילצו להיזכר במאמר חז"ל - אלמלא הקב"ה עוזרו אינו יכול לו.

וכשיזכור האדם במאמר זה, אל ישאר בו, אלא ידייק בו באופן

ויהיה חלק מנפשינו, ולא יעבור עלינו שום עשייה מבלי שנעלה במחשבתנו מאמר חז"ל זה, כי כל חיינו תלויים בזה. הלא אנו חושבים בכל עת על קשיינו, ואם כן אנו צריכים לחשוב גם על פתרונם, ומהו פתרונם? אלמלא הקב"ה עוזרו אינו יכול לזו! כל אימת שתעלה במחשבתנו מחשבה על איזה קושי, צריך שיעלה אחריו מיד מאמר זה - אלמלא הקב"ה עוזרו אינו יכול לו.

הקב"ה עוזרו-יכול לו!

אולם בשעה שהוא מעלה מאמר זה במחשבתו לא יישר בדעתו ויפול, אלא אדרבא יתחזק ויוסיף ויתחזק, שהרי פירושו של מאמר זה הוא שיהי בכוחות עצמו אינו יכול, אבל בכוחות הבורא יתברך שמו בעל היכולת ובעל הכוחות כולם, ויכל גם יוכל לעלות מעלה אחר מעלה במעלות הרוחניות כפי שהוא עצמו לא היה מצפה מעודו.

אין האדם צריך לחפש את הדרכים שעל ידם יעזור לו ה', שהרי הקב"ה אלפי דרכים לו והוא יבחר את הדרך הנכונה עבורו. וכבר אמר הרה"ק מרו"ן

כמה בחורים מתהלכים שבורים ורצוצים בגלל שאינם יכולים להתגבר על יצרם?

ישנם אנשים, לדאבוננו, שאין עובר עליהם היום מבלי שיחשבו הרבה פעמים על כסף או כבוד וכדומה. וישנם אנשים שיש להם איזה קושי בחייהם, יהיה מה שיהיה, ואין להם מנוחה מזה ואינם מפסיקים מלחשוב עליו בכל עת ובכל רגע (ולדיעת המומחים מדובר בעשרות אלפי פעמים ביום). וכל זאת למה? מפני שהם מרגישים שחיהם תלויים בזה!

כמו כן ממש אנו צריכים להרגיל את מחשבתנו במאמר חז"ל בסיסי ביותר, וצריכים אנו לחזור עליו רבות, והוא מה שאמרו חז"ל בקודשם: "יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום, ואלמלא הקב"ה עוזרו אינו יכול לו". בסיס הוא מאמר חז"ל זה לכל יהודי כשר שידע שאינו יכול להצליח ברוחניות אם לא ידע כל פעם מחדש שהוא בעצמו אין היכולת בידו אע"פ שכבר ראה אלפי הצלחות!

ואם יחשוב שהיכולת בידו, ייכשל פעם אחר פעם, כי הבוטח על עצמו מזניחים אותו מן השמים. יתפלל האדם לה' יתברך על דבר קטן כגדול מתוך תחושה אמיתית שרק בזה תלויה הצלחתו. יתפלל לפני כל תפילה שיצליח בתפילתו, יתפלל לפני כל לימוד שיצליח בלימודו, ולא מפני שהתפילה היא סגולה, אלא כדי להרגיל את עצמו שאין היכולת בידו אלא בידי הקב"ה! צריכים אנו לשנן דברי חז"ל אלו ללא הרף עד שיבלע בדמינו

של מכלל לאו אתה שומע הן - אבל אם הקב"ה עוזרו, יוכל גם יוכל לו. ואז, כשיתפלל והקב"ה יחלץ אותו ממצוקתו הרוחנית, יפרסם אותו בשער בת רבים ויודיע קבל עם ועדה את הנס שנעשה עמו.

אל תבטחו בנב אדם!

כן הוא בכל דבר. וכן הוא גם לענין מידות מגונות. מסתובב האדם הסובל ממידת הכעס ובוכה בחדרי לבו: מדוע אני נכשל בכעס פעם אחר פעם? הלא רצוני עז כל כך להתפטר ממידה זו! אני יודע כמה רעה היא וכמה היא מחריבה את עולמי, ומדוע כל זה אינו מועיל לי? יידע הוא ויידע כל אדם הרוצה לתקן את מידותיו, שבלי הקב"ה אין שום סיכוי שיצליח. וכן הוא לענין מאכלות אסורות - אין סיכוי להינצל מהם ללא עזרת הבורא.

וכן הוא לענין מחלוקות שבין אדם לחברו. כמה פעמים מתהלכים אנשים שבורים ורצוצים, לאחר שכבר פנו לכל היועצים שהבטיחו להם גדולות ונצורות, ומבכים את מר גורלם בארמם כי זה גזירת הגורל ואין להם דרך החוצה. יידעו שזה בגלל שהלכו בלי הקב"ה. כך נראה הדבר בלעדיו. אך עמו ביחד - אין גבול.

מסר לבחורי ישראל!

הלואי והיינו מלמדים כל זה הלבחורים! כמה בחורים מתהלכים שבורים ורצוצים בגלל שאינם יכולים להתגבר על יצרם? כמה בחורים משליכים מעליהם מחמת כן חלקים גדולים מהדת היהודית תוך כדי שהם נשארים עם המלבושים החיצוניים? הקב"ה בוכה עליהם והתורה חוגרת שק ואומרת - אללי לי! מסכנים הם הבחורים, מעולם לא אמרו להם את האמת. תמיד אמרו להם רק לשבת ולהתנועע והבטיחו להם שהכל יבוא על מקומו בשלום.

הקב"ה עוזר לכל בני העולם, לנערים כמו לזקנים, ולכל הקשיים שבעולם, לקדושה וליראת שמים, להתמדה ולחוסר ריכוז. כי אין לו שום גבול. צריך רק לפנות אליו ולפתוח את הידיים. זהו היסוד ברוחניות ובלעדיו אי-אפשר להצליח בשום דבר.

הדמעות מתגלגלות אחת אחר השניה כשרואים את הפרחים הצעירים נובלים אך ורק בגלל שאין מלמדים אותם בבוקר ובצהריים ובערב שללא צל של ספק יראו ברכה והצלחה בכל ענייני הרוחניות שלהם, ובלבד שלא יפעלו לבדם אלא בכוחו של הקב"ה שאין לו גבול ותכלית. אילו היו מלמדים אותם כל זאת, אילו היו מלמדים אותם שאין שום קושי שבעולם שאין הקב"ה יכול לפתור אותו, ושאין שום בחור בעולם, כולל הבא מבית שבור ושיש לו תכונות קשות, שאין הקב"ה יכול להביא אותו לפסגת ההצלחה, היו חוסכים סבל רב כל כך, סבל של דורי דורות!

התבוננות בפסוקי התהלים

לסיום נביא את מה שכתב בעל "מסילת ישרים"

לא רק בגלל התלאות שעברו עלי, אלא גם בגלל הצחוק שעשו ממנו כשאמרו לו שלעולם לא יצלת, אך דוד מה אמר? "ואתה ה' מגן בעדי כבודי ומורים ראשי, קולי אל ה' אקרא ויענני מהר קדשו סלה". כל מזמורי תהילים הולכים על סגנון זה.

אומר לנו בעל מסילת ישרים: אמרו מזמורים אלו והתבוננו מהם, ואז תקנו גם אתם מידה זו, וכשתבוא עליכם צרה, תבינו שאין ביכולתכם להיחלץ ממנו אלא אם כן תפנו אל ה' יתברך ותבקשו את עזרתו!

(מתוך שייעורי חובות הלבבות שייעור י"א (חלק 2).

לשמיעת השיעור המלא, היינו לקו השיעורים, לחצו בכניסתכם למערכת 2 (שיעורי חובות הלבבות), ובחזרו שיעור 11. שמעו וביטחו!

"ותזכנו אבינו שבשמים אל מלא רחמים, שניחא את לבבנו ומחשבותינו ודבורנו ומעשינו וכל תנועותינו והרגשותינו, הידועות לנו ושאין ידועות לנו, הנגלות והנסתרות, שיהא הכל מיוחד אליך באמת ובתמים בלי שום מחשבת פסול חליה, וטהר לבנו וקדשנו...". וכן הוא בכל תפילתו המיוחדת!

עזרה מהשי"ת להצלחה בתפילה!

פלאי פלאים! כל התפילה מתחילתה ועד סופה מיוסדת על אופן זה. אבא שבשמים אינני יכול לעשות אף לא פסיעה אחת לבדי, אני מושיט לך את ידי, אנא עזור לי! בסגנון זה היינו צריכים להתפלל כל תפילה ותפילה מתפילת שמו"ע. כשאנו אומרים "אתה חונן לאדם דעת" היינו צריכים להעלות במחשבתנו ולהרגיש כן בלבנו, שאין לנו אף לא טיפה אחת של דעת ואלמלא הקב"ה ישפוך עלינו מאור הדעת, נהיה חסרי דעת, ומתוך תחושה זו היינו צריכים להתחנן בפניו כעני בפתח שיחונן אותנו א"פ שאינו ראויים בחכמה בינה ודעת. וכן היינו צריכים להתפלל בזה הסגנון, את כל שאר הברכות.

בא הרבי ר' אלימלך מליזענסק בעוצם קדושתו ואמר: כיון שרוב העולם טרודים לפרנסתם ואינם מתפללים בזה הדרך, הבה ואתקן נוסח קצר השווה לכל נפש. אמרו אנשי כנסת הגדולה: לא תהא כזאת בישראל, אבל העצה היא שתתקן נוסח קצר כזה לפני התפילה וכך יהיה להם לישראל גם זה וגם זה, מצד אחד יהיה להם נוסח התפילה עם על האותיות והשמות והרמזים הפותחים את כל השערים, ומצד שני כשיעמדו לפני התפילה ויזכירו לעצמם על ידי התפילה שתתקן כי אלמלא הקב"ה עוזרו אינו יכול לו, ממילא גם כשיבואו להתפלל בנוסח שתוקן על ידינו, יתפללו על זה הדרך. וזאת עלינו לדעת, שכבר מתחילת הבריאה לא נברא האדם באופן שיצטרך לנצח לבדו את יצרו, אלא כבר אז היה יצרו גדול ממנו בהרבה יותר מכוחותיו, והיה צריך לבקש את עזרת השי"ת שינצל מטלפיו. וכשזכור זאת תוקל עלינו העבודה, כי נדע כל פעם שאנו עומדים בפני ניסיון, שאין דורשים מאתנו לנצח את היצר, אלא לעשות את המוטל עלינו ואז לפנות אל השי"ת ולבקש ממנו שיהיה בעזרונו!

בבואו למלמדנו כיצד לקנות את החסידות (פרק כא): והנה דואי שיעזרוהו לזה רוב ההתמדה והעיון במזמורי דוד המלך ע"ה וההתבוננות במאמריהם ועניינם (לא בגלל סגולת השמות היוצאים מהם, אלא - כי בהיותם כולם מלאים אהבה ויראה וכל מיני חסידות, הנה בהתבוננו בהם, לא ימנע מהתעורר בו התעוררות גדול לצאת בעקבותיו וללכת בדרכיו.

על דוד המלך ע"ה עברו קשיים רבים מספור, קשיים כאלו שאי אפשר לתאר כמה כאב וצער הם מסבים לאדם. ומה עשה דוד המלך ע"ה? היה פונה אל הקב"ה ומדבר עמו כדבר הבן אל אביו: "ה' מה רבו צרי רבים קמים עלי, רבים אמרים לנפשי אין ישועתה לו באלוקים סלה" [בגל היה דוד יכול להתייאש,

תפילת הרבי ר' אלימלך מליזענסק זי"ע

כולנו מכירים את תפילתו של הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק זי"ע"א לפני התפילה, אך אין כולנו יודעים את המעשה שעמד מאחוריו, ומעשה שהיה כך היה כפי שמוכר בספר "נפלאות הסבא מראדושיץ": כשהסבא מראדושיץ היה אברך צעיר, הסתובב בביתו של הרבי ר' אלימלך. פעם ישב עם החבראי קדישא, תלמידי הרבי ר' אלימלך, בחזית ביתו של הרבי, ודיבר עמם בדברי תורה. תוך כדי כך ראו כמה אנשים גדולי קומה הנכנסים לביתו של הרבי. גבוהים כל כך היו האנשים עד שהיו צריכים להשפיל את ראשם כשנכנסו בפתח. התלמידים ניסו לראות את פניהם אך לא הצליחו. גם כשיצאו פסעו לאחור ונעלמו מיד ולא הצליחו לראות את פניהם.

הלכו התלמידים הזקנים שביניהם אל הרבי ושאלו אותו לפשר המחזה שראו עיניהם. השיב להם הרבי: "שראיתי שרוב העולם אינם מכוונים בתפילתם כראוי, ומגודל טרדת הזמן וקושי הפרנסה אינם יכולים לכוון דעתם בכל התפילה, עלה על דעתי לתקן נוסחא חדשה וקצרה שתהיה שווה לכל נפש. הרגישו בזה אנשי כנסת הגדולה הקדושים ובאו אלי ובקשו ממני שלא לנסות לשנות אפילו אות אחת מנוסחתם, כי כל אות מחושבת בדקדוק ופוחתת שערים. התייעצתי עמם ואמרו לי לתקן תפילה קודם התפילה וזה יועיל בע"ה למי שאינו ביכולתו לכוון את הכוונות הראויות בכל התפילה."

ועתה יצא ויחזה כל אחד מה כתב הרבי ר' אלימלך זי"ע"א באותה תפילה שתיקן בעצת אנשי כנסת הגדולה כדי להועיל לנו בתפילתנו, הן לשונותיו מלאים בבקשת עזרה להשי"ת להצליח בתפילתנו, ראו אחדים מהם: "ועתה תעורר נא עלינו רחמיך וחסדיך הגדולים...". "ותעורר לבבנו ולבב כל ישראל עמך, ולבב כל הנגלים אלינו, ולבב כל החפצים בתפילתנו, וליחידך באמת ובאהבה, לעבדך עבדך הישרה, המקבלת לפני כסא כבודך. ותקבע אמונתך בלבנו תמיד בלי הפסק, ותהא אמונתך קשורה בלבנו כיתד שלא תמוט, ותעביר מעלינו כל המסכים המפדילים בינינו לבינך אבינו שבשמים...".

התבוננות

כמה פעמים אנו שומעים על אנשים ששפכו הון עתק עבור מטפלים להם או לבניהם, בהבטיחם להם שהם יעשו את הלא יאומן ויחלצו אותם ממצוקתם, ובסוף - אפס! לא הצליחו לחולל שום שינוי! ואז לבם נשבר בקרבם וזרועות הייאוש מלפפות אותם בעורפם באכזריות נוראה, והצער והכאב זועקים לשמים! אך מה לעשות וכן אמרו חז"ל: "אלמלא הקב"ה עוזרו אינו יכול לזו!"

בלי הקב"ה אין שום פתרון! ועם הקב"ה - הרים וגבעות!

השב בתשובה, כיצד יתמיד בתשובתו?

וכיצד נוכל אנו, הרושי כוח, לעקור הרגלים רעים מקרבנו?

עומדים אנו בחודש התשובה, וכל אחד שיועד מרת נפשו מחפש בימים אלו לעשות תשובה בלבב שלם. להלן מאמר נפלא בגודל ערכה של התשובה, עד כמה היא קרובה אלינו. וכיצד היא תחזיק מעמד לאורך שנים.

ראשית לכול עלינו לדעת שהתשובה אינה תלויה בכלי המעשה החיצוניים של האדם, אלא במוחו ובלבו שהם הכלים הפנימיים שלו, ולכן יוכל האדם לשוב ולהתקרב אל בוראו, גם כשהיה עצור בבית האסורים או כשהיה כבול למיטתו בבית החולים, ואף אחד בעולם לא יוכל למנוע אותו ממנו, גם כאשר יוכלו למנוע ממנו שאר צרכיו.

דהנה כתב בעל התניא זיע"א באגרת התשובה (פרק יא) בבואו לבאר כמה קל הוא לשוב בתשובה, וזה לשון קדשו: "האמונה והבטחון להיות נכון לבו בטוח בה' כי חפץ חסד הוא, ותנון ורחום רוב לסלוח תיכף ומיד שמבקש מחילה וסליחה מאתו יתברך, בלי שום ספק וספק ספיקא בעולם. וכמו שאנו מברכין בכל תפלת י"ח תיכף שמבקשים "סלח לנו כו' ברוך אתה ה' חנון המרבה לסלוח", והרי ספק ברכות להקל משום חשב ברכה לבטלה [וכיצד אנו אומרים חנון המרבה לסלוח, והלא רק עתה בקשנו סלח לנו ומי יעיד לנו שבאמת נתן לנו את סליחתו?]. אלא אין כאן שום ספק כלל מאחר שבקשנו סלח לנו מחל לנו".

מבואר שהתשובה קרובה כל כך אל האדם, עד שהוא צריך רק להוציא את בקשת סליחתו מפיו, ותיכף ומיד יהיה מקובל ורצוי לבוראו ויסלח לו, וזהו בפיך ובלבבך לעשותו. וכן יש ללמוד יסוד זה מדברי הגמרא (קידושין מט. ב.) במקדש את האשה על מנת שאני צדיק, שאפילו הוא רשע גמור - מקודשת, שמה הררר תשובה בדתו. וכן ממה שאמר (ברכות יט. ב.): אם ראית תלמיד חכם שעבר עבירה בלילה, אל תהרהר אחריו ביום, שמה עשה תשובה. שמה סלקא דעתך? אלא: ודאי עשה תשובה!

הבא ליטהר מסייעין אותו

אך האמת שכל זה היה די לו לבעל תשובה אילו היה מסתלק מן העולם מתוך תשובתו, כי אז היה עולה זך ונקי אל כסא הכבוד ונוחל גן עדן. אבל מה יעשה האדם השב בתשובה בפיו ובלבבו ונותר עלי חלד, הלא הוא נמצא בסכנה גדולה שיחזור לאיוולתו ומי יערב לו שיוסיף להיות קרוב לבוראו?

אכן הגה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין זיע"א בספרו "צדקת הצדיק" (אות קכט) כתב לבאר שעל ידי אור התשובה המאיר על האדם השב בפיו ובלבבו, מקבל האדם סיוע ממורום לשנות את דרכיו ולא לשוב לאיוולתו, וזה לשונו: "מיד אדם רוצה לשוב הרי הוא בא ליטהר, והמשפט לסייע אותו, כמו שאמרנו ביזמא (פח. ב.) וכשמסייעין אז ממילא ניתוסף בו רוח טהרה, והוא מוסיף לבוא ליטהר, ואז חוזר הסיוע מלמעלה ביתר שאת, וממילא מוסיף למטה לבוא ליטהר, וכך חוזר חלילה עד שמפתח כחודו של מחט נעשה כפתחו של אולם".

והוסיף רבי צדוק הכהן לבאר מדוע מצאנו בני אדם ששבים בפיהם ובלבבם ואינם מקבלים סיוע זה מן השמים, וזה לשונו: "ומאין בא שפעמים אדם רוצה לשוב ואין נגמר, וכדרך שאמרנו (עין חגיגה כו. א.) פושעי ישראל מלאין חרטות?"

ואילו היו יודעים בני אדם אלו כמה קשה הדבר לשנות את ההרגלים וכמה מקטרגים עומדים למעלה ומבקשים למנוע מהם הסיוע, היו מרבים לטפח לבם כמים נוכח פני ה' שיכרית את כל המקטרגים ויתן להם הסיוע המובטח לו למי שבא ליטהר.

תשובה בלי תפילה אינה עולה יפה

וכן דייק הרה"ק רבי ישכר דוב מבעלזא זיע"א מלשון תרגום יהונתן על הפסוק (שמות לג. ז.) "והיה כל מבקש ה' יצא אל אהל מועד אשר מוחץ למחנה", שאי-אפשר לחזור בתשובה בלי תפילה. וזה לשון תרגום יונתן שם: והָיָה כָּל מֵאֵן דְּהָדַר בְּתַתּוּבָא בְּלָב שְׁלִים קְדָם יְיָ הָיָה נְפִיק לְמִשְׁכַּן בֵּית אֹלְפָנָא דְּמִשְׁרֵיתָא מוֹדִי עַל חוֹבֵיָה וּמְצַלִּי עַל חוֹבֵיָה וּמְצַלִּי וּמְשַׁבְּקֵי לֵיהּ [והיה כל מי שחזר בתשובה בלב שלם לפני ה', היה יוצא לבית המדרש שמוחוץ למחנה, מתווה על חטאו ומתפלל על חטאו ומתפלל ונמחל לו].

אברך צעיר שזה עתה עמד תחת החופה גמר בנפשו להתעשר. מה עשה? התחיל ללוות כסף מכל הבא ליד והחליט לקנות קרקעות בולו ולמוכרן ביוקר. עומדים כל מקורביו ושואלים זה לזה: מי שכנע אותו לבחור זה שהוא יכול להתעסק בדברים מעין אלו? הלא בטעות אחת שיעשה מחמת צעירותו וחוסר נסיונו, תרד כל השקעתו לטמיון ויפשוט את רגלו!

הבא לשוב בתשובה ולעקור את הרגליו, אינו שונה מאברך זה. מי שכנע אותך שתוכל לעקור את הרגלך? אתה פשוט לא יודע מה זה לעקור הרגלים! חייב אתה לדעת שאין לך כוח לעקור את הרגלך הרעים לבדך, אלא אקוב אתה לתפילות הרבה כדי שיהיה לך סיוע ממורום, ובסיוע ממורום, תוכל גם תוכל לעקור את הרגלך הרעים ולשוב בתשובה. פתח שער לתשובה על-ידי פיך ולבבך, אך תיכף ומיד התחל להתפלל מקרב לב אל השי"ת שייסייע אותך, ואז יקויים בך הבא ליטהר מסייעין אותו...

אל תאמן בעצמך עד יום מותך

זאת ועוד, הלא כלל מסר הרמב"ם ז"ל בידיו (הלכות תשובה פ"ב ה"ב) שבעל תשובה אמתי הוא מי שיעיד עליו יודע תעלומות שלא ישוב עוד לזה החטא כלל, ונשאלת השאלה: היאך יוכל האדם לומר שלא ישוב יותר לזה החטא? הלא העולם מלא נסיונות וגם האדם שחוזר בתשובה באמת ובתמים כאשר כל חפצו ולבו לעבוד את בוראו, אינו יכול לדעת מה יילד יום!

אך התשובה לזה, שאין הכי נמי, האדם לכשעצמו אין לו שום ביטוח שלא יחזור להרגליו הרעים, והרי כן אמרו חז"ל (אבות פ"ב מ"ד): "אל תאמן בעצמך עד יום מותך", ומעשים בכל יום באנשים שמקבלים על עצמם בכל לבם שלא לכעוס עד יום מותם, וכעבור שתי דקות בלבד, כשאחד דורך להם על פצע פתוח, הם מוצאים את עצמם כועסים כאילו לא קיבלו על עצמם כלום. אבל אם האדם אווז בחבל העולה השמימה על ידי שהוא מתפלל אל ה' שייסייע לו שלא להיכשל ובטוח בו שייסייע לו, ואינו מרפה את אחיזתו ממנו, מובטח לו שלא ייכשל עד שיעיד עליו יודע תעלומות שלא ישוב עוד לזה החטא כלל.

סימן מן השמים שנתקבלה תשובתו

לסיום ראוי להביא עוד דבר נפלא שכתב הגה"ק רבי צדוק הכהן זיע"א (צדקת הצדיק אות עג): "כשהאדם מתקן מה שחטא, אז השם יתברך מזמין לו אותו פרק ואותו מקום כדי שתהיה תשובת המשקל, שהרי ודאי יש דברים שאסור האדם להביא עצמו לידי כך, כמו באותה אשה באותו וכו' שהרי יעבור על איסור יחוד, רק השם יתברך מזמין לו זה או ענין כיוצא בו, ואין השם יתברך מזמין לו זה אלא כשיודע שלא ייכשל עוד, ולכן כאשר השם יתברך מזמין לו, הוא סימן שכבר ניתקן ונתקבלה תשובתו!"

היינו כמו שמוזכר במדרש הנעלם (זוהר חדש סוף פרשת בראשית) כי בשעה שאדם רוצה לשוב, אז הקיטרוג הגדול בא להצר לו בטענה שאין מגיעו על פי משפט לסייעו, ולכן צריך לבקש רחמי שמים בעת שבא ליטהר על הסיוע.

והוסיף רבי צדוק הכהן: "והעצה נגד הקטרוג הוא השמחה והבטיחות בלב שבדאי השם יתברך ברוב רחמי וחסדיו יקבלו בתשובה שלימה לפניו. ותוכו רצון המרירות הגדול על חטאו שזה ממש דוגמת תקיעה שברים תרועה תקיעה שעושים בראש השנה כידוע שהתקיעות הם לשמחה ושברים תרועה היינו גנוחי גנוח וילולי יילל כמו שאמרנו ז"ל (ראש השנה לג. ב.) ועל ידי זה מתערבב השטן!"

אלמלא הקב"ה בעזרו אינו יכול לו

והן המה דברי בעל מאור עינים זיע"א (פרשת חיי שרה) שכל פעם שהאדם בא לעורר השפע, באים המקטרגים למנוע אותו ממנו, ונחשב לו כאילו הוא עצמו העיר אותם מרובם. משל למה הדבר דומה? למי שהסתבך בחובות גדולים והלך לבקש ממנהל הגמ"ח של קהילתו שישאר לו הלוואה זשיוכל לאשר לו עשרת אלפים דולר. מיד נפל האיש לרגליו ויבך ויתחנן לו: 'תסלח לי אדוני, אבל אם לא אקבל הלוואה של מאה אלף דולר, לא אוכל בשום אופן לחזור לאיתני'. הנה מה ישיב לו מנהל הגמ"ח? ללא ספק יענה לו: 'שמעתי את אמרי פיך, במקרה כזה אשב עם שבעה טובי הקהילה ואדון עמהם אם אוכל לאשר לך את בקשתך...'

תסלח לי אדוני, אבל אם לא אקבל הלוואה של מאה אלף דולר, לא אוכל בשום אופן לחזור לאיתני...

כך הוא גם כאן. כשהאדם מבקש שפע מן השמים, הוא גורם בכך שיהיה לאחרים יכולת להתערב בענייניו, ועל כן הוא צריך לעמול כדי להכרית את המקטרגים הבאים למנוע ממנו השפע, והדרך היא להרבות בתפילה מתוך שמחה, כי תפילה הבאה מתוך שמחה סגולתה להכרית את המקטרגים. ומטעם זה מצאנו שחלק מעשית התשובה הוא ריבוי תפילה (ראה רמב"ם הלכות תשובה ב. ד.) כי אף אם אמנם עיקר התשובה הוא ההרהור בלב, בפיר ובלבבך לעשותו, מכל מקום אם לא ירבה בתפילה, לא יועיל לו מאומה, כי המקטרגים ימנעו ממנו הסיוע ומבלי סיוע תיכף ומיד ישוב לסורו.

והלא כן אנו רואים בחוש רבים וטובים החוזרים בתשובה בכל לבם ומקבלים על עצמם לעצור את הרגליהם הרעים, אך קבלתם מחזיקה יום או יומיים, שבוע או שבועיים, ומיד הם חוזרים להרגליהם הראשונים. כשהם מתעייפים, הם מבליים את זמנם בדברי הבל ורעות רוח, וכשהם כועסים, הם מרגיעים את עצמם במה שהיו רגילים עד כה להרגיל את עצמם, וכן הלאה על זה הדרך.

תמים תהיה עם ה' אלוהיך

הנה כפרשה זו אומרת התורה "תמים תהיה עם ה' אלוהיך", וכפי הידוע מצוה זו דומה לענין שיוצאים ממנו כמה וכמה ענפים, וכבר ידועים דברי רש"י על אתר: "התהלך עמו בתמימות ותצפה לו ולא תחקור אחר העתידות, אלא כל מה שיבוא עליך קבל בתמימות ואז תהיה עמו ולחלקו".

אכן אחד מהענפים הוא ענין התמימות אשר מצוי היה אצל האנשים התמימים, ואשר הבעש"ט הק' היה מחבב אותם עד מאוד. לפנינו כמה סיפורי מעשיות, אשר תכלית כולם לעורר נקודה זו ובחשיבות התמימות בעבודת ה'.

מעשה

להרה"ק רבי משולם פייש מטאהש זיע"א היתה עבודה נפלאה בסיפורי המעשיות שלו, עבודה שהתייחדה הן באופן וצורת הסיפור והן במוסר ההשכל שהיה מוציא מן הסיפורים. להלן נציג סיפור אחד שסיפר מזקנו ונפרס בספר "עבודת עבודה" (ח"א עמ' פב).

מעשה שהיה כך היה: שמשו בקודש של הרה"ק רבי אלימלך מטאהש זיע"א היה ידוע כאיש תמים. ובכן, כל שנה בכל יום מיומת החנוכה, כשהרבי היה מכין את עצמו להדלקת הנרות, היה פונה אל משמשו ושואל כמה נרות צריך להדליק, והמשמש היה תמיד עונה: "אתמול הדליקו כן וכך". אז היה הרבי שואל שוב: "כמה מדליקים היום?" והמשמש מרוב יראתו שלא להוציא מפיו את מספר הימים כפי שההלכה אומרת בענין ספירת העומר, היה עונה: "מחר ידליקו כן וכך", ושוב היה הרבי שואל: "אבל כמה מדליקים היום", והמשמש לא היה עונה, והעולם היו שמחים...

הבנה למעשה

הסביר נכדו הרה"ק מטאהש זיע"א: 'זקני לא סתם ביקש לשמח את העולם קודם הדלקת נרות, אלא כוונה נסתרת היתה לו בכך. בהיותו יודע שסרבנותו של משמשו להוציא את מספר הימים מפיו נובעת מרוב תמימותו ויראתו שלא לעבור על איסור קטן שבקטנים, גמר אומר להוציא את סרבנותו זו לפועל קודם הדלקת הנרות כדי לעורר על ידי כן רצון חזק אצל הקב"ה בראותו איך בניו אוהבים אותו בתמימות נפלאה כל כך!'.

מעשה

הגה"ק רבי יהודה מדז'קוב זיע"א כשהיה אומר לשם יחוד לפני קיום המצוה, היה מוסיף ואומר כמה פעמים 'בשם די נאנאשער אידן'.

הבנה למעשה

כשנשאל על כך, אמר: 'מצאתי ביהודי אותו מקום תמימות מיוחדת ורוצה אני להשתתף עמיהם. והסביר מה מצא בהם: 'בדרך כלל איש יהודי עובד את ה' כדי להזדכך ולהעלות בסולם המדרגות, ואילו אצל יהודי העיר נאנאש מצאתי, שהם עובדים את ה' אך ורק כדי לעבוד את ה', ואין להם שום רצון להגיע היכן שהוא עם עבודתם!'

הנה כי כן אותו צדיק שהיה ידוע בגאונותו המופלגת, ואשר זכר ספרים הרבה מספרי האחרונים על לשונם, כל כך קינא קנאת סופרים בעבודתם של אותם תמימים, עד שביקש לקיים את מצוותיו על דעתם כפי שהאדם מקיים את מצוותיו על דעת הארז"ל והבעש"ט, כי ידע שרק בתמימות זו תהיינה מצוותיו מצוות שלילמות.

מעשה

בספר התולדות של החסיד רבי מנחם מנדל פוטערפאס זצ"ל, מסופר שבליובאוויטש היה חסיד ותיק בשם ר' מאיר שמחה חן; פעם נקלע לאיזה בית מדרש באחת העיירות וראה נער צעיר קורא מזמורי תהלים בתמימות נפלאה. ניגש להאזין. שמע אותו קורא את הפסוק (תהלים כב. ט): 'אֵילֹתַי לְעִזְתִּי חוֹשֶׁה' ואז פירש באידיש: 'אילותי' - מיין שטארקער גאט. 'לעזרותי חושה' - צו מיין הילף שנעל!

מאוד נכבש לבו של החסיד בראותו איך הנער מדבר עם השי"ת ממש כדבר בן עם אביו. שאל אותו באיזו ישיבה הוא לומד. ענה לו הנער: 'אינני לומד בשום ישיבה, אלא עוזר אני לאמי באפייית כעכים ואחר כך אני מוכרם בשוק בשביל פרנסתנו'. בירר אצלו החסיד כמה

הם מרויחים ממכירת הכעכים, ואמר לו שהוא מקבל על עצמו ליתן לאמו מידי חודש בחדשו סכום זה שהיה מרוויח עד הנה, וזאת בתנאי שילך ללמוד בישיבה. וכך עשה. עבור כמה שנים, נקלע החסיד ר' מאיר שמחה שוב לאותה עיירה ונכנס לבית המדרש, והנה הוא רואה אברך יושב בראש מוסר שיעורים ברבים, התבונן בו והכיר שהוא לא אחר מאתו נער שעלה וגדל וכעת הוא מרביץ תורה ברבים. התיישב בקצה השולחן והאזין לדברי האברך שהיו בלולים בחריפות ובקיאיות, למדנות ועמקות.

הבנה למעשה

התבטא אחר כך החסיד, והוא הפלא ופלא: 'החריפות והבקיאיות היו אמנם באופן שאין לשער, אבל אותו 'אילותי לעזרתי חושה' שהיתה לו בתחילה, כבר לא היה לו כעת. אותה תמימות שהיתה לו בתחילה, נלקחה ממנו, כי עכשיו כבר גדל ונעשה לאיש...'

הנה ביטוי של החסיד מראה על בהירות נפלאה בעבודת ה'. הן ברור שלא התחרט אפילו לרגע על שלקח נער עם הארץ וגידלו ורוממו בלימוד התורה. אך יחד עם כן כאב לו על שהנער איבד את התמימות הנפלאה שהיתה לו בתחילה. הלא כל רצונו לתמוך במשפחתו נבע מזה שמצא בו נקודה זו של תמימות וחשב לחזקה ולשכללה, וכעת נתברר לו שאמנם זכה למעלות אחרות בעבודת ה', אבל הנקודה הזאת של 'תמים תהיה' נאבדה ממנו. וחבל!

מעשה

לסיום לפנינו סיפור נוסף בן זמנינו המובא בספר 'בפיקודך אשיחה' (להרה"ח ר' משה מנחם טרייבנפילד שליט"א) כפי ששמע מיהודי אחד ששמע מהרב בעל המעשה: רב זה נוהג היה לפקוד את בתי האסורים כדי לקרב את האסירים היהודים אל היהדות. באחת השנים ביום הכיפורים, התפלל עם האסירים. קודם תפילת נעילה אמר להם: 'זמן גדול הוא עכשיו, קבלו על עצמכם איזו קבלה טובה'.

לאחר יום הכיפורים שאל אותם אלו קבלות קיבלו. אמר לו אחד מהם שקיבל על עצמו לשמור שבת. למשמע תשובתו היתה לו לאותו רב חלישות הדעת, כי ידע שהיהודי שהיה עד כה רחוק משמירת תורה ומצוות לא יוכל לעמוד בקבלתו זו, והרי כשיבקש מהם בתחילה לקבל על עצמם איזו קבלה טובה, לא לקבלה מן הסוג הזה נתכוון, אלא לקבלה דוגמת אמירת תודה לה' פעם ביום, קבלה שהולמת את מידותיהם.

שאל אותו הרבי: 'כִּי יודע אתה מה משמעותה של קבלה מעין זו?! הלא תצטרך לשנות את כל צורת החיים שלך?' השיב לו האסיר: 'ידעתי גם ידעתי, כבר חשבתי זמן רב להתחיל בשמירת השבת, וכעת הגעתי אל ההחלטה הנחושה! אמר לו הרב: 'אם כך אין הדבר פשוט, כי תצטרך להתחיל בלימוד ההלכות'. אמר הלה: 'אכן רצוני שתלמדני את ההלכות'. החל מאז הרב לימד את האסיר הלכות שבת והלה שנה בצמא את דבריו, וכמו כן הביא לו הרב כמה וכמה ספרים בהלכות שבת, אותם קרא האסיר בזמן שהותו לכדו בחדרו שבבית האסורים. באחד הימים נקלע האסיר באחד מהספרים למאמר המפורסם "אלמלא שמרו ישראל שתי שבתות כהלכתן מיד היו נגאלין", הבין בתמימותו שהכוונה להגאל מבית האסורים. הררה לעצמו: 'אם כן אשלים את כל ההלכות, וכשאדע אותן על בורין אשמור שתי שבתות כהלכתן, ואגאל מבית האסורים'. אומר ועושה...

עברה אז תקופה מסוימת בה הרב לא היה יכול לפקוד את בית האסורים. בתום התקופה, כשש לפקוד את בית האסורים, ראה שאסיר זה שנתקרב לאביו שבשמים, אינו נמצא בין האסירים. כששאל לשלמו, אמרו לו שיצא לחופשי. התפלא הרב ושאל: 'הלא ידוע לי שעבר עבירות חמורות ביותר מצד הרשויות, ובית המשפט גזר עליו חמש עשרה שנות מאסר, היתכן שכבר יצא לחופשי?!'

ענו לו האסירים שאף הם לא מבינים מה אירע, אבל מה שידוע להם הוא, שיום אחד באו להודיע לו לאסיר זה שרוצים לחזור ולהעמידו למשפט, העמידוהו למשפט ויצא זכאי!

הבנה למעשה

כשראו שהרב עומד נדהם ומשתומם, אמרו לו: 'מה, הרב אינו יודע?! הרי במשך תקופה ארוכה התכוון האיש לשחרורו. הוא היה עסוק בכל עת בשינוי הלכות שבת, והיה אומר לנו ללא הרף - עוד מעט אהיה מוכן לשמור שתי שבתות כהלכתן ואצא לחופשי!!!'

הנה סיפור נפלא זה, מלמדנו איזה רעש גדול התמימות מעוררת בשמים, וכמה כוחה גדול לחולל פלאות! ולואי שזנכה!

נדירים ונדבוח

איש אשר ידבנו לבו!

ניתן לתרום להחזקת הגליון במערכות נדרים פלוסי' תחת השם 'הבינו ואכלמה'.

לקבלת הגליון בבקיעת וכן להצטרף והצטרף לכל ענייני הגליון ניתן לפנות למספר כינוי הנייני הוא: 26026@gmail.com

אני לדודי ודודי לי!

בעיצומם של ימי חודש הסליחות והרחמים

קבלו הבנה עמוקה ובהירה בענין תפקידו בעת הזאת להועיל לנו כל הימים לחיותנו כיום הזה!

טלפון ישיר; שג"פ 'קול הלשון': 0732951337

לחצו בכניסתכם למערכת * ואח"כ: מס' תיקייה 'אלול' 111169, וכתרו שיעור רצוי.

לתימונת והצטרפות שיעור, וכן לקבלת השיעור דבר יום ביומו, ניתן לפנות ישירות למכון 'הבינו' בדוא"ל: infomachonhavinini.com

400 גליונות

נתרמו ע"י ידידנו הר"ר שלום מרדכי הכהן שבדרון שליט"א

לרגל שמחת נישואי בתו

עב"ג החתן הבחור המופלג.

הירש עקיבא בוקשפן הי"ו

בן ידידנו הר"ר יואל שליט"א

י"ד שיכוכ לבנות בית נאמן לה' ולחותרו מתוך אמונה ובטחון ב' יתברך!

500 גליונות

נתרמו ע"י ידידנו הר"ר אהרן זאב דרוק שליט"א

לרגל שמחת נישואי בתו

עב"ג החתן הבחור המופלג

יהושע אלימלך רובנשטיין הי"ו

בן ידידנו הר"ר ישראל שליט"א

י"ד שיכוכ לבנות בית נאמן לה' ולחותרו מתוך אמונה ובטחון ב' יתברך!

800 גליונות

נתרמו על"ג האשה חשובה מרת בילה חיה ברנשטיין ע"ה

בת הגאון החסיד

רבי אלימלך ליפמן

דוד שובקס זצ"ל

נלב"ע' ז' אלול תשע"ט

ת.נ.צ.ב.ה.

נדבת בנה ידידנו

הר"ר מנחם ברנשטיין שליט"א